

Ställningstagande

- antaget av Sveriges Arbetsterapeuters förbundsstyrelse 2016-11-10

Arbetsterapeutens roll i mottagande av asylsökande, nyanlända, ensamkommande barn samt etableringsstödjande insatser

Sveriges Arbetsterapeuter anser att alla människor som vistas i Sverige ska ha rätt till arbetsterapeutiska insatser efter behov och på lika villkor, oberoende av ursprung eller rättslig status.

Vi vill i detta ställningstagande tydliggöra att arbetsterapeuter har en kompetens som i mycket högre grad borde användas i förhållande till mottagande och etableringsstödjande insatser.

Nuvarande situation - ett hot mot nyanländas och asylsökandes möjlighet till etablering

Asylsökande och nyanlända befinner sig ofta i en situation där vardagens aktiviteter saknar struktur och meningsfullt innehåll. Detta medför en nedsatt aktivitetsförmåga och risk för fysisk och psykisk ohälsa. Utöver detta har gruppen en högre förekomst av hälsorelaterade problem jämfört med övriga befolkningen vilket medför ytterligare risk för begränsningar gällande förmåga till aktivitet i vardagen. Denna situation innebär ett hot mot nyanlända och asylsökandes etablering i arbets- och samhällsliv och mot en jämlik hälsa.

Forskning genomförd av arbetsterapeuter¹ har dessutom visat att det under asylprocessen sker en statistiskt säkerställd minskning både vad gäller aktivitetsförmåga och självskattad hälsa. I mottagandet av nyanlända erbjuds sällan stöd till meningsfull sysselsättning och inte heller stöd till att bibehålla eller skapa vanor, rutiner och roller i vardagen. För att möjliggöra och underlätta etablering är det av stor betydelse att asylsökande, nyanlända och ensamkommande barn får stöd att skapa och upprätthålla rutiner och vanor i sin vardag och har något meningsfullt att göra. Detta ställer stora krav på relevant kompetens hos den personal som ska möta dessa människor, både gällande mottagning och sysselsättning.

Arbetsterapeuters bidrag till en snabbare etablering i arbets- och samhällsliv

Utifrån kompetens och arbets sätt kan arbetsterapeuter bidra till att nyanlända, asylsökande och ensamkommande barn kan skapa och upprätthålla struktur och meningsfullhet i vardagen och därmed snabbare kan etablera sig och uppleva delaktighet och meningsfullhet i sitt nya sammanhang.

Arbetsterapeuter använder kunskapsbaserade metoder för att utreda och bedöma människors behov och förutsättningar för aktivitet och delaktighet i relation till livsomständigheterna. Arbetsterapeuter identifierar behov av åtgärder som i samverkan

med personen och andra berörda genomförs och utvärderas. Genom preventiva och hälsofrämjande insatser, träning samt anpassning av både boende och offentliga miljöer, ibland med stöd av hjälpmedel, skapar arbetsterapeuter förutsättningar för människor att vara aktiva och delaktiga i vardags- och samhällsliv. På så sätt bidrar arbetsterapeuters insatser till att förebygga ohälsa och främja hälsa och välbefinnande.

Sveriges Arbetsterapeuter anser att arbetsterapeutisk kompetens ska användas i högre grad både i mottagandet av asylsökande, nyanlända och ensamkommande barn och i olika etableringsstödjande insatser på så väl individ- som gruppnivå.

Vi anser att

- arbetsterapeutisk kompetens ska finnas att tillgå i alla verksamheter som arbetar med mottagande, sysselsättning och andra etableringsstödjande insatser.
- arbetsterapeutisk kompetens ska användas tidigt i asylprocessen för att bedöma risk för nedsatt aktivitetsförmåga och stödja utvecklandet och upprätthållandet av vanor, rutiner och en meningsfull vardag.
- arbetsterapeutisk kompetens ska användas för att skapa förutsättningar för och anpassa organiserad sysselsättning utifrån de olika livsomständigheter som råder.

Referenser i urval:

- Morville, A.-L., & Erlandsson, L.-K. The Experience of Occupational Deprivation in an Asylum Centre: The Narratives of Three Men. *Journal of Occupational Science* 2013; 20(3): 212-223. doi:10.1080/14427591.2013.808976
- Morville, A.-L., Erlandsson, L.-K., Eklund, M., Danneskiold-Samsøe, B., Christensen, R., & Amris, K. Activity of daily living performance amongst Danish asylum seekers: a cross-sectional study. *Torture* 2014; 24 (1): 49-64.
- Morville, A. L., Amris, K., Danneskiold-Samsøe, B., Eklund, M., & Erlandsson, L. K. A Longitudinal Study of Changes in Asylum Seekers Ability Regarding Activities of Daily Living During Their Stay in the Asylum Center. *J Immigrant Minority Health* 2014; 1-8. doi: 10.1007/s10903-014-0004
- Morville, A. L., Erlandsson, L. K., Danneskiold-Samsøe, B., Amris, K., & Eklund, M. Satisfaction with daily occupations amongst asylum seekers in Denmark. *Scand J Occup Ther* 2015; 22(3): 207-215. doi:10.3109/11038128.2014.982702
- Morville, AL., Erlandsson, LK. Methodological challenges when doing research that includes ethnic minorities: a scoping review. *Scand J Occup Ther* 2016. doi/full/10.1080/11038128.2016.1203458